

УДК 330.34:332.142

DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2022-4-19>

Марта Олексіївна ДЕРГАЛЮК,

канд. економ. наук, доцент кафедри економіки
і підприємництва Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ORCID: 0000-0001-8791-9121

ЦІЛІ ТА ПЕРЕВАГИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ РЕГІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

У статті здійснено обґрунтування засад стратегічного управління потенціалом регіональних економічних систем та виокремлення його переваг. У дослідженні було використано методологію системного підходу, що дало можливість всебічно дослідити окреслену проблематику процесу стратегічного управління потенціалу регіонів. Доведено, що стратегія управління потенціалом регіональних економічних систем повинна передбачати особливості та можливість регіонів у напрямі досягнення цілей розвитку. Виокремлено основні переваги стратегічного управління потенціалом регіональних економічних систем. Обґрунтовано, що при стратегічному управлінні потенціалом регіонів необхідно враховувати такі чинники, як: нестабільність інституціональної системи, фінансово-економічні, науково-технічні, соціально-демографічні, екологічні.

Ключові слова: стратегічне управління, потенціал регіонів, регіональна економічна система, потенціалоформування.

Marta DERHALIUK

Ph.D. economy sciences,
Department of Economics and Entrepreneurship
National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

STRATEGIC MANAGEMENT GOALS AND ADVANTAGES OF THE REGIONAL ECONOMIC SYSTEMS' POTENTIAL

The article substantiates the principles of strategic management of the potential of regional economic systems and highlights its advantages.

The research used the methodology of the system approach, which made it possible to comprehensively investigate the outlined issues of the process of strategic management of the potential of regions, taking into account the heterogeneity of existing processes and relationships. It has been proven that the strategy of managing the potential of regional economic systems should provide for the peculiarities of regions and their opportunities in the direction of achieving development goals, and also be based on the following principles: a programmatic approach to strategic management of the region; systematic management and socio-economic and ecological development; mobility of resources and identification of latent opportunities; consistency of interests of all subjects of regional economic systems; legitimacy of management decisions. It is highlighted that the main advantages of the strategic management of the potential of regional economic systems should include: a specific target assignment of the region's development vector; coordination of the activities of regional entities; clear organizational distribution of tasks to achieve set goals; consideration of development threats and risks; selection of alternative means and selection of the necessary tools to achieve the set goals. It is substantiated that in the strategic management of the potential of regions, it is necessary to take into account such factors as: the instability of the institutional system, which leads to a decrease in the effectiveness of management decision-making; financial and economic factors manifested in inflationary processes and bifurcation instability of economic development; scientific and technical factors caused by the reduction of funding for research and development, the underdevelopment of innovative infrastructure; socio-demographic factors caused by the displacement of people as a result of military operations, the drop in the level and quality of life of the population; environmental factors resulting in an unsatisfactory state of environmental safety.

Keywords: *strategic management, potential of regions, regional economic system, potential formation.*

Постановка проблеми. Сучасні глобалізаційні виклики, швидкоплинні зміни умов господарювання економічних суб'єктів зумовлюють приділення уваги стратегічного управління економічних систем різних рівнів. Стратегічне управління потенціалом та реалізація запланованих заходів стають запорукою стабільного розвитку регіональних економічних систем. Це та інше обумовлює актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед науковців, що стояли у витоків розроблення засад стратегічного управління слід відмітити: К. Аджириса, І. Ансофа, П. Друкера, Б. Карлофа, Дж. Куїна, Г. Мінцберга, М. Портера, Г. Саймона, П. Сенге, А. Томпсона, Г. Хамела, К. Хофера, А. Хекса, Е. Чандлера, Г. Штейнера, К. Ендрюса та інших науковців.

Свої праці у напрямі задіявання стратегічного управління щодо потенціалу регіональних економічних систем присвятили такі вчені, як: О. П. Завитій, Г. В. Жаворонкова, Т. Ю. Коритько, О.В. Попело, С. О. Тульчинська, В. Ю. Худолей та інші.

Відаючи належне науковому доробку науковців, слід зазначити, що питання стратегічного управління регіональних економічних систем із урахуванням сучасних реалій економічного розвитку залишаються недостатньо розробленими та вимагають подальших наукових розвідок.

Метою даного дослідження виступає обґрунтування засад стратегічного управління потенціалом регіональних економічних систем та виокремлення його переваг. У дослідженні було використано методологію системного підходу, що дало можливість всебічно дослідити окреслену проблематику процесу стратегічного управління потенціалу регіонів із урахуванням розмаїття існуючих процесів та взаємовідносин.

Для досягнення поставленої мети було вирішено такі завдання: обґрунтовано актуальність наукового пошуку із урахуванням існуючих наукових розвідок; виокремлено основні переваги стратегічного управління потенціалом регіональних економічних систем; доведено необхідність при стратегічному управлінні потенціалом регіонів враховувати чинники, які здійснюють негативний прояв на прийняті рішення щодо забезпечення потенціалоформуючого простору регіональних економічних систем.

Виклад основного матеріалу дослідження. В цілому, сутність регіональної стратегії полягає в управлінні соціально-економічним та екологічним розвитком регіону, що здійснюється органами його виконавчої та законодавчої влади. При стратегічному регіональному управлінні виникають відносини виконавчої влади регіонів із органами державної влади, місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами регіонів, політичними партіями та громадськими організаціями.

Регіональне стратегічне управління базується на управлінні потенційних можливостей регіональних економічних систем як наявно-

го так і латентного характеру та здійснюється у вигляді управлінської діяльності, спрямованої на досягнення поставлених цілей соціально-економічного та екологічного розвитку в умовах нестабільності економічного зростання. Стратегічне управління передбачає аналіз стану розвитку та наявного потенціалу регіонів, планування дій щодо досягнення поставлених цілей та впровадження необхідних заходів та інструментарію для реалізації обраної стратегії, а також оцінці та контролю реалізації стратегії розвитку потенціалу регіонів.

Стратегічне управління потенціалом регіональних економічних систем повинно передбачати особливості регіонів та їх можливості у напрямі досягнення цілей розвитку, а також базуватися на таких принципах:

- програмно-цільового підходу до стратегічного управління регіоном;
- системності управління, соціально-економічного та екологічного розвитку;
- мобільності ресурсів та виокремлення латентних можливостей;
- узгодженості інтересів всіх суб'єктів регіональних економічних систем;
- легітимності прийняття управлінських рішень.

До основних переваг стратегічного управління потенціалом регіональних економічних систем слід віднести:

- конкретно-цільову заданість вектору розвитку регіону та забезпечення потенціалоформуючого простору, що передбачає цільову спрямованість прийняття управлінських рішень на моніторингу ситуацій та змінах, що відбуваються у регіональних економічних системах;
- координацію діяльності регіональних суб'єктів у напрямі забезпечення потенціалоформуючого простору та розкриття латентного потенціалу територій;
- чіткий організаційний розподіл завдань щодо досягання поставлених цілей при управлінні потенціалом регіонів;
- урахування загроз та ризиків розвитку регіональних економічних систем із передбаченням глобальних економічних викликів та небезпек;
- виокремлення альтернативних засобів та підбір необхідного інструментарію для досягнення поставлених цілей задіювання потенційних можливостей для досягнення цілей сталого розвитку.

При стратегічному управлінні потенціалом регіонів необхідно враховувати чинники, які здійснюють негативний прояв на прийнятті рішення щодо забезпечення потенціалоформуючого простору регіональних економічних систем. До таких чинників можна віднести:

- нестабільність інституціональної системи, що призводить до зменшення ефективності прийняття управлінських рішень щодо активізації та раціоналізації використання потенціалу територій, відсутність цілісності у стратегічному управлінні на різних щаблях владних структур, нестабільність нормативно-правового забезпечення розвитку регіональних економічних систем, неврегульованість та перекладання функціональних обов'язків між владою різних рівнів внаслідок децентралізації владних повноважень;
- фінансово-економічні чинники, які проявляються у інфляційних процесах та біфуркаційній нестабільності економічного розвитку, нестабільності фіскальної системи, незбалансованості сфер виробничої діяльності, високій енерго- та ресурсозалежності, нестабільності та скороченні державних замовлень, порушенні системи зв'язків між регіонами, незадовільному стані логістичної системи, низькому рівні внутрішньо-регіональної кооперації, низькоукладності промисловості;
- науково-технічні чинники, які зумовлені скороченням фінансування науково-дослідних робіт, нерозвиненістю інноваційної інфраструктури, низькою ефективністю індустріальних парків, негативною динамікою інноваційного виробництва;
- соціально-демографічні чинники, які викликані переміщенням осіб внаслідок воєнних дій, падінням рівня та якості життя населення, старінням нації та незадовільним приростом населення, зростанням диференціації між доходами сільського та міського населення, а також між різними територіями, що збільшує соціальну напругу в суспільстві, яка проявляється у підвищенні злочинності та криміналізації;
- екологічні чинники, які полягають у незадовільному стані екологічної безпеки, відсутності ефективних економічних механізмів регулювання природокористування й охорони навколишнього середовища відповідно до викликів сталого розвитку, низькому рівні переробки відходів виробництва й вторинних ресурсів відносно засад циркулярної економіки.

На результативність управлінських рішень щодо розвитку потенціалу регіонів також впливають і чинники зовнішнього середовища. Усі чинники у сукупності здійснюють вплив на активізацію використання потенціалу регіонів та виявлення латентного потенціалу.

Висновки та пропозиції. Отже, доведення переваг стратегічного управління потенціалом регіональних економічних систем дало можливість обґрунтувати необхідність урахування чинників, які здійснюють негативний прояв на прийнятті рішення щодо забезпечення потенціалоформуючого простору регіональних економічних систем, серед яких: по-перше, нестабільність інституціональної системи; по-друге, фінансово-економічні чинники, які проявляються у інфляційних процесах та біфуркаційній нестабільності економічного розвитку, нестабільності фіскальної системи, незбалансованості сфер виробничої діяльності, порушенні системи зв'язків між регіонами; по-третє, науково-технічні чинники, які зумовлені скороченням фінансування науково-дослідних робіт, нерозвиненістю інноваційної інфраструктури; по-четверте, соціально-демографічні чинники, які викликані переміщенням осіб внаслідок воєнних дій, падінням рівня та якості життя населення; по-п'яте, екологічні чинники, які полягають у незадовільному стані екологічної безпеки.

Подальших досліджень вимагають питання перегляду вектору стратегічного управління регіонів України внаслідок воєнних дій на її території у напрямі повоєнної розбудови та виокремлення латентних можливостей підвищення конкурентоспроможності регіонів на міжнародному ринку.

© **Дергалюк М.О., 2022**

ЛІТЕРАТУРА

1. Гришина Л. О., Єфімова Г. В., Гришина Н. В. Оцінка економічного потенціалу регіону при формуванні стратегії його розвитку. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. *Економічні науки*, 2011. Вип. 19. С. 95-101.
2. Добрик Д. О. Структурні складові соціально-економічного потенціалу регіону. *Інтелект XXI*. 2019. № 1. С. 29-32.
3. Калініченко Л. Л. Механізм управління потенціалом соціально-економічного розвитку регіонів. *Економічний вісник університету*. 2018. Вип. 37(1). С. 84-89.

4. Попело О. В. Аналіз ресурсного потенціалу регіонів України. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2018. Вип. 2(14). С. 64-83.
5. Тульчинська С. О. Інтелектуально-інноваційна модернізація економіки України: теоретико-методологічні аспекти: монографія. Київ, НТУУ «КПІ», 2009. 488 с.
6. Тульчинська С. О. Перспективи та доміанти розвитку інтелектуально-інноваційної системи регіонів України: монографія. Херсон, Ви-во «ПП Вишемирський В.С.», 2014. 210 с.
7. Тульчинський Р. В. Детермінанти становлення нового регіоналізму: теорія, методологія, практика: монографія. Херсон, Вид-во «ПП Вишемирський В.С.», 2018. 400 с.
8. Худoley В. Ю., Тульчинський Р. В., Гречко А. В. Децентралізація як передумова модернізаційних змін сталого розвитку регіонів України: монографія. Київ : Вишемирський В.С., 2019. 111 с.

REFERENCES

1. Hryshyna, L.O., Yefimova, H.V., Hryshyna, N.V. (2011) Otsinka ekonomichnoho potentsialu rehionu pry formuvannia stratehii yoho rozvytku. [Evaluation of the economic potential of the region when formulating the strategy of its development]. *Naukovi pratsi Kirovohradskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, Vol. 19. pp. 95-101.
2. Dobryk, D.O. (2019). Strukturni skladovi sotsialno-ekonomichnoho potentsialu rehionu [Structural components of the socio-economic potential of the region]. *Intelekt XXI*. Vol. 1. pp. 29-32.
3. Kalinichenko, L.L. (2018), Mekhanizm upravlinnia potentsialom sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehioniv [The mechanism of managing the potential of socio-economic development of regions]. *Ekonomichniyi visnyk universytetu*. 2018. Vol. 37(1), pp. 84-89.
4. Popelo, O.V. (2018), Analiz resursnoho potentsialu rehioniv Ukrainy [Analysis of the resource potential of the regions of Ukraine]. *Problemy i perspektivy ekonomiky ta upravlinnia*. Vol. 2(14), pp. 64-83.
5. Tul'chyns'ka, S.O. (2009), Intel'ktual'no-innovatsijna modernizatsiia ekonomiky Ukrainy: teoretyko-metodolohichni aspekty [Intellectual-innovative modernization of the Ukrainian economy: theoretical and methodological aspects], NTUU «KPI», Kyiv, Ukraine.

6. Tul'chyns'ka, S.O. (2014), Determinanty stanovlennia novoho rehionalizmu: teoriia, metodolohiia, praktyka [Determinants of the emergence of a new regionalism: theory, methodology, practice], Vyd-vo «PP Vyshemyrs'kyj V.S.», Kherson, Ukraine.

7. Tul'chyns'kyj, R.V. (2018), Determinanty stanovlennia novoho rehionalizmu: teoriia, metodolohiia, praktyka [Determinants of the emergence of a new regionalism: theory, methodology, practice], Vyd-vo «PP Vyshemyrs'kyj V.S.», Kherson, Ukraine.

8. Khudolei V.Yu., Tulchynskiy R.V., Hrechko A.V. (2019) Detsentralizatsiia yak peredumova modernizatsiinykh zmin staloho rozvytku rehioniv Ukrainy [Decentralization as a prerequisite for modernization changes in the sustainable development of the regions of Ukraine]. Vyd-vo «PP Vyshemyrs'kyj V.S.», Kherson, Ukraine.

СТАТТЯ НАДІЙШЛА ДО РЕДАКЦІЇ 19.12.2022